

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:3278

av Karin Enström m.fl. (M, C)

med anledning av prop. 2015/16:40 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i norra Irak

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inför kommande förslag om fredsfrämjande insatser ska återgå till ordningen att säkerställa en bred samsyn, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utvärdera de insatser som Sverige har genomfört i Irak sedan insatsen inleddes och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att göra en helhetsbedömning av säkerhetsläget i Irak och dess påverkan på den svenska insatsen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statusen på de medarbetare som ingår i insatsen och behovet av tydliga bilaterala avtal med Irak och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I propositionen 2015/16:40 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i norra Irak föreslås att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka till förfogande under 2016 för att fortsatt delta i den militära utbildningsinsatsen som genomförs av koalitionen mot Isil/Daesh (Islamiska staten i Irak och Levanten) i norra Irak på inbjudan av den irakiska regeringen.

Terrorattentaten i Paris inträffade efter det att propositionen överlämnats till riksdagen. Det kommer att finnas anledning att återkomma när det gäller efterverkningarna av

attentaten i Paris och Frankrikes begäran om assistans. Det är dock viktigt att behandlingen av denna proposition har ett helhetsperspektiv, vilket även inbegriper den senaste tidens händelser i Frankrike och Mali.

I ljuset av de fruktansvärda terrorattentaten i Paris som utfördes av Isil/Daesh i november 2015, vilka drabbade oskyldiga människor, är frågan om hur vi kan bekämpa Isil/Daesh tyvärr utomordentligt aktuell. Attentaten i Paris innebär av allt att döma att Isil/Daeshs terror i Europa har gått in i en ny fas där även vanliga medborgare betraktas som legitima mål av terroristerna.

Slutsatsen av detta är att världssamfundet måste samla sig kring kraftfulla åtgärder för att bekämpa Isil/Daesh på plats i Irak och Syrien samt vidta effektiva åtgärder för att förhindra nya terrorattentat i andra delar av världen. Detta ärende behandlar Sveriges insats i Irak/Daesh och hur vi på bästa sätt, med de förmågor som Sverige besitter, kan bidra till kampen mot Isil/Daesh på plats i Irak.

Sverige kan och ska hjälpa till i kampen mot Isil/Daesh. För att kunna göra detta måste det göras en helhetsbedömning av alla faktorer – det vill säga: säkerhetsläget i regionen, vilka resurser Sverige kan ställa till förfogande, om Sverige kan prioritera våra insatser bättre än det vi gör idag och hur Frankrikes begäran om stöd enligt artikel 42.7 i Lissabonfördraget bör hanteras av Sverige. Artikel 42.7 avser medlemsländernas skyldighet att ge stöd och bistånd då en annan stat utsätts för ett väpnat angrepp på sitt territorium. En sådan analys måste ske i dialog mellan regeringen och oppositionen i riksdagen.

Vi kan konstatera att regeringen i hanteringen av den aktuella propositionen har brutit mot den väl etablerade praxis som finns när det gäller den politiska beredningen av internationella insatser. Det bör i sammanhanget understrykas att det är av yttersta vikt att värna principen om en bred samsyn kring fredsfrämjande insatser. Det är nödvändigt att en bred riksdagsmajoritet tar gemensamt ansvar för beslut som rör svenska säkerhetsintressen och svenska medborgares liv och hälsa. Framtida svenska internationella insatser, däribland stöd till Frankrike i enlighet med artikel 42.7, förutsätter politisk dialog och tydlig förankring. Regeringen bör återkomma i detta och vi avser vara öppna och konstruktiva i den processen.

Den 3 juni 2015 tog riksdagen beslut om att bifalla regeringens förslag att skicka en styrka om 35 personer till norra Irak för att stödja de irakiska självförsvarsstyrkorna, i detta fall kurdiska peshmerga-förband, med utbildning och rådgivning.

Det är av stor vikt att de initiala erfarenheter som gjorts av det svenska förbandet på plats nu utvärderas grundligt för att ta tillvara lärdomar för den förlängda insatsen. Betydelsen av att tidigt fånga in relevanta utmaningar är en viktig lärdom från insatsen i Afghanistan. Detta perspektiv måste vi ta med oss inför kommande svenska internationella insatser, vilka vi kommer få anledning att återkomma till. Erfarenheterna från den inledande fasen bör sammanställas av regeringen i samråd med Försvarsmakten och återrapporteras till riksdagen.

Säkerhetsläget i regionen är i ständig förändring och detta är något som påverkar säkerheten för den svenska insatsen och i förlängningen även Sveriges säkerhet. Sedan beslut togs om insatsen har säkerhetsläget i Irak blivit betydligt mer komplext. Sedan tidigare vet vi att situationen i regionen är fragmentiserad där det finns grupperingar som bekämpar Isil/Daesh, men som även strider sinsemellan.

Inom Kurdistans regionala regering (KRG) finns inre motsättningar som blir allt allvarligare. Det kan komma att påverka den svenska insatsen som sker i den kurdiska delen av Irak. Turkiet har valt att spela en allt mer aktiv roll i konflikten i regionen, vilket inte minst påverkar kurderna. Dessutom har Ryssland sänt trupp till Syrien, vilket ytterligare kan komplicera situationen.

Med anledning av ett förändrat säkerhetsläge bör det därför göras en bredare och mer aktuell bedömning i syfte att kunna göra en mer relevant helhetsbedömning av långsiktigheten i insatsen och med vilka resurser Sverige ska bidra, inte minst utifrån att vi i dagsläget inte vet hur stödet till Frankrike kommer att se ut. Regeringen ska återkomma snarast med en redovisning till riksdagen av säkerhetsläget i regionen.

Enligt propositionen regleras den svenska insatsen i Irak och statusen för den deltagande personalen av bilaterala avtal mellan Sverige och Irak, utifrån en skriftväxling med den irakiska regeringen. Däremot finns det inte ett Status of Forces Agreement (SOFA) på plats. Ett SOFA reglerar rättigheter och skyldigheter för den utländska personalen i värdlandet. Rent militära operativa frågor såsom placeringen av baser och tillgång till lokaler omfattas av övriga avtal. Ett SOFA täcker rättsliga frågor

som berör jurisdiktionen över insatslandets baser och deltagande individer. Detta gäller allt från beskattning och regler för in- och utresor till straffrättsliga frågor.

För att tydliggöra den svenska personalens status, och ytterst dess säkerhet, måste de bilaterala avtalen med Irak även innefatta de aspekter som vanligtvis inkluderas i ett SOFA och vara så tydliga och omfattande som möjligt.

Regeringen beräknar att kostnaden för det svenska bidraget under 2016 kommer uppgå till 115 miljoner. Förlängningen av insatsen i Irak innebär att det inte finns några medel kvar på anslaget för internationella insatser.

Om det uppstår behov av nya eller förstärkta insatser utgår vi ifrån att anslag 1:2 (Försvarmaktens insatser internationellt) tillförs nya medel. Eventuell finansiering ska inte negativt påverka övriga anslag för det militära försvaret, utan måste tillföras utifrån. Detta följer av försvarsuppgörelsen om inriktningen för Sveriges försvar perioden 2016–2020. Nya eller utökade insatser får inte medföra att Sveriges försvarsförmåga urholkas.

Allt detta sammantaget pekar på behovet av en bred politisk process grundad i dialog och förankring för att kunna svara upp mot de höga krav som kommer att ställas på Sverige den kommande tiden. Det finns en komplexitet i den svenska militära insatsen i Irak som väcker avgörande frågor när det gäller saker som helhetssyn och långsiktighet och hur Sverige kan och ska bidra, men inte minst vad gäller säkerheten för den svenska styrkan och ytterst Sveriges säkerhet.

Karin Enström (M)

Daniel Bäckström (C)

Sofia Arkelsten (M)

Hans Wallmark (M)

Lena Asplund (M)

Kerstin Lundgren (C)

Margareta Cederfelt (M)

Jan R Andersson (M)

Göran Pettersson (M)

Lotta Olsson (M)